

**SOLVENTNOST II U REPUBLICI
SRBIJI - REALNO STANJE U
TEORIJI I PRAKSI***Solvency II in the Republic of Serbia –
Real State of Affairs in Theory and Practice***SAŽETAK**

Značaj ovog naučnog rada se ogleda u prikazu, razumevanju i prilagođavanju trenutnog stanja pozitivno-pravnog sistema u oblasti osiguranja (u najširem smislu) Republike Srbije, kako u teorijskom smislu, tako i u praktičnoj primeni, tj. prilagođavanju i harmonizaciji shodno novim zakonodavnim regulativama, odnosno uvođenjem potpune usaglašenosti i primeni Direktive Solventnosti II (Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council on taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance),² koja je počela da se primenjuje od 1. 1. 2016. godine u Evropskoj uniji.

Republika Srbija je, po navodima Narodne banke Srbije – NBS, završila prvu fazu implementacije Solventnosti II u domaćem sektoru osiguranja pre roka koji je bio predviđen za završetak “Strategijom za implementaciju Solventnosti II u Republici Srbiji”, tačnije dana 11. 4. 2017. godine.³ Izvršena je detaljna gep analiza regulative, analiza mogućnosti isključenja primene Direktive Solventnost II na mala društva i analiza spremnosti kapaciteta društava za implementaciju Solventnosti II, što je dalo pozitivne rezultate i preduslove za njezinu implementaciju kao i test spremnosti domaćeg tržišta osiguranja u vidu sprovođenja studija uticaja predviđenih za drugu fazu Strategije, a koja se tek priprema u Narodnoj banci Srbije. Što se tiče postojećih, pozitivno-pravnih propisa Republike Srbije, značajno je istaći da stupanjem na snagu Zakona o osiguranju,⁴ 1. 1. 2016. godine, kao i njegovih pratećih akata stvoreni su uslovi za stabilnost postojećeg sektora osiguranja, kako finansijskog, tako i planiranog razvoja tržišta osiguranja. U procesu je donošenje novog Građanskog zakonika Republike Srbije,⁵ kao i novog Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju,⁶ a koji će takođe doprineti približavanju tržištima Evropske

¹ Diplomirani pravnik, Zorica L. Šipovac, specijalista prodaje svih vrsta osiguranja u Uniqa osiguranju a.d.o. u Novom Sadu, Republika Srbija; E-mail: zoricaspipovac@gmail.com.

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009L0138-2014052>, 20. 5. 2017. godine.

³ <https://www.nbs.rs/internet/latinica/scripts/showContent.html?id=11274&konverzija=yes>, 20. 5. 2017. godine.

⁴ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osiguranju-2014.html, 20. 5. 2017. godine.

⁵ <http://www.naknadastete.rs/dobrodosli.html> (ceo tekst Prednacrtu GZRS - poslednji tekst objavljen 29. 5. 2015. godine), 20. 5. 2017.

⁶ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osiguranju-2014.html, 20. 5. 2017. godine.

unije i sigurnosti društava za osiguranje omogućavajući dodatnu garanciju ugovaračima, osiguranicima, korisnicima osiguranja kao i svim trećim oštećenim licima za zaštitu i ostvarenje svojih prava u potpunosti i transparentno.

Praktično, sva osiguravajuća društva su već uveliko krenula sa prilagođavanjem u okviru svojih mogućnosti i domena (neka osiguravajuća društva su više usklađena s obzirom da im je sedište u članicama Evropske unije, dok se domaća tek počinju usklađivati).

Ključne reči: Solventnost II, osiguranje.

ABSTRACT

Importance of this scientific paper is considered in the demonstration, understanding and adapting of the current state of the positive law system in insurance (in a wider sense) in the Republic of Serbia, both in theory and in practice, i.e. adapting and harmonizing to new legislation, meaning introducing complete compatibilities and Solvency II implementation (Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council on taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance), effective in the EU as of 1 January 2016.

Republic of Serbia, as urged by the National Bank of Serbia – NBS, has completed the first phase of Solvency II implementation on the local insurance sector before the deadline foreseen for completing the “Strategy for Solvency II Implementation in the Republic of Serbia”, on 11 April 2017 to be precise. There were various analyses conducted: a detailed gap analysis of the regulation, analysis of possibility of excluding Solvency II application for small companies and analysis of readiness of companies’ capacities for implementing Solvency II. These analyses have provided positive results and preconditions for SII implementation, as well as a readiness test for local insurance market in the context of conducting effect studies, stipulated in the second phase of the Strategy, which is in the process of preparation in the National Bank of Serbia. When it comes to current, positive legal regulations of the Republic of Serbia, it is significant to emphasize that with Insurance Act entering into force on 1 January 2016, as well as its accompanying acts, conditions were created for the stability of the current insurance sector, both financial and planned insurance market development. A new Civil Code of the Republic of Serbia is currently in the process of adoption, as well as a new Act on Compulsory Insurance within the Transport Sector, which will also contribute to approaching the markets of the European Union and to security of the insurance companies, allowing for additional guaranties for contractors, insureds, insurance beneficiaries, as well as all third parties for protecting and fulfilment of their rights completely and transparently.

In practice, all insurance companies have started harmonization within the framework of their abilities and domain (some insurance companies are more harmonized, taking into consideration that their headquarters are in the EU member states, while local insurance companies are just starting the process).

Key words: Solvency II, insurance

1. SOLVENTNOST II

Republika Srbija je, po navodima Narodne banke Srbije – NBS, završila prvu fazu implementacije Solventnosti II u domaćem sektoru osiguranja pre roka koji je bio predviđen za završetak “Strategijom za implementaciju Solventnosti II u Republici Srbiji”, tačnije dana 11. 4. 2017. godine.⁷ Izvršena je detaljna gep analiza regulative, analiza mogućnosti isključenja primene Direktive Solventnosti II (Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council on taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance),⁸ na mala društva i analiza spremnosti kapaciteta društava za implementaciju Solventnosti II, što je dalo pozitivne rezultate i preduslove za njezinu implementaciju kao i test spremnosti domaćeg tržišta osiguranja u vidu sprovođenja studija uticaja predviđenih za drugu fazu Strategije, a koja se tek priprema u Narodnoj banci Srbije.

Osiguravajuća društva u Republici Srbiji upravo nalaze u fazi potrebe i prilagođavanja svojih akata poslovanja i promene dosadašnje, tradicionalne prakse rada sa velikim brojem regulatornih smernica koje uključuju novi računovodstveni obim i okvir ugovora u osiguranju, tj. Solventnost II – okvir za usklađivanje solventnosti na nivou cele Evropske unije,⁹ kao i pooštrenih zahteva korporativnog upravljanja, naravno sve pod nadzorom i smernicama Narodne Banke Srbije – NBS. Ovi prošireni zahtevi korporativnog upravljanja zapravo stavljaju akcenat na promociju, edukaciju, povećanje “svesti o osiguranju”, a posebno “kulturu osiguranja u svakom smislu”, kako osiguravajućih kompanija, tako i njihovih klijenata, u lančanoj reakciji i uzročno-posledičnoj vezi. Najprostije rečeno, osiguravajuće kompanije će morati da promovišu kvalitetniju kulturu upravljanja rizicima, kao i transparentnost, veću dostupnost informacija klijentima o načinima svog poslovanja, te i veću angažovanost u stručnom delu kod pristupa i objašnjenju običnim ljudima pojma u teoriji i praksi “rizik ima svoju cenu”. Pored navedenog, trebalo bi da se u drugom delu razvoja Međunarodnog standarda finansijskog izveštavanja, koji se odnosi na ugovore o osiguranju da poveća njihovu kompleksnost i da će usloviti bolje i kvalitetnije promene koje su nastale nakon uvođenja IFRS 4, kao i Solventnost II okvirom podstičući razvoj menadžmenta u osiguravajućim društvima.¹⁰ Ovde je od velikog značaja marketing, kao prvi, vidljivi korak za razvoj osiguranja i reosiguranja, jer se on sastoji od različitih aktivnosti koje omogućavaju promociju, distribuciju, vredovanje ideja, proizvoda i usluga.

⁷ <https://www.nbs.rs/internet/latinica/scripts/showContent.html?id=11274&konverzija=yes>, 20. 5. 2017. godine.

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009L0138-2014052>, 20. 5. 2017. godine.

⁹ B. Marović, V. Njegomir, “Inovacije u upravljanju rizikom osiguranja i reosiguranja u kontekstu alternativnih transfera rizika osiguranja”, 27. Susret osiguravača I reosiguravača Sarajevo – SORS 2016 (8. - 10. 6. 2016.), Sarajevo, 2016., str. 21-151.

¹⁰ V. Njegomir, “Uticaj međunarodnih standard finansijskog izveštavanja na osiguravajuća društva”, Računovodstvo, Savez računovođa i revizora Srbije, Beograd, 2007, br. 3-4, str. 16-26.

Sami proizvođači osiguravajućih kuća ništa ne vrede bez kvalitetne promocije, ma koliko bili savremeni i inovativni i neophodni savremenoj distribuciji osiguranja. Nakon marketinga, značajni su kanali prodaje usluga osiguranja: direktni – tradicionalni, neposredan odnos između osiguravača/reosiguravača i klijenata i indirektni – uključeni posrednici i zastupnici u osiguranju.¹¹ Primenom tzv. multi marketinga omogućene su različite kombinacije u prodaji usluga osiguranja, a sve u skladu sa brzim tempom razvoja potreba savremenog društva (poput upotrebe interneta, posebno u delu razvoja društvenih mreža, kao što su Facebook, Twitter i LinkedIn te mnoge druge koje beleže izuzetan rast i značaj u oblasti osiguranja iz razloga velikog broja korisnika različitih uzrasta koji su na njima online 24 h, pa su im informacije takođe više dostupne i omogućavaju lakši, brži, komforniji pristup i upotrebu usluga osiguranja). Poseban akcenat se ovde stavlja na novu generaciju, popularno nazvanu *milenijanci* ili generacija Y, koja je nova generacija potrošača, rođena između ranih 1980-ih do ranih 2000-ih.¹²

Novi regulatorni okvir u Evropskoj uniji, Solventnost II trebalo bi da donese nastavak u podsticajima konsolidacijskim procesima u osiguranju, tako što bolje tretira veće osiguravače. Konsolidacija sama po sebi omogućava obezbeđenje odgovarajućih menadžerskih sposobnosti za postizanje uspeha i unapređenje tržišta i tržišne moći u osiguranju. Ujedno, razvojem transfera rizika u osiguranju, doprinosi se i razvoju nove regulative solventnosti – Solventnost II.¹³

Režim Solventnosti II zapravo ima za cilj na potpunu harmonizaciju u oblasti osiguranja, za što postoji kvalitetna osnova u Direktivama i pratećim smernicama, ali da bi sve to imalo baš takav “pozitivan” rezultat u praksi, neophodan je dalji rad. Važno je istaći da je glavna briga osiguranika da li će osiguravajuća kompanija kojoj je poklonio poverenje i novac moći da ispuni svoje finansijske obaveze onog momenta kada se dogodi šteta. Osiguranika uopšte ne zanima da li je osiguravajuća kompanija solventna danas, nego baš kad se njemu lično dogodi osigurani slučaj. Ovo najbolje objašnjava Peter Braumuller, direktor Odeljenja za nadzor osiguravajućih društava i penzionih fondova iz Agencije za nadzor finansijskog tržišta (FMA) u Austriji rečima: “Nikako se ne smemo pretvarati da možemo predvideti budućnost, niti smatrati složene matematičke formule kristalnom kuglom, nego razmotriti moguće scenarije za budućnost. Moramo biti spremni da gledamo unapred, predviđajući različite scenarije”. On smatra da je ohrabrujuće i to što se nekoliko tržišta u nastajanju i tržišta u razvoju izvan Evropske unije odlučilo

¹¹ N. Filipović, “Direktiva o distribuciji osiguranja – dalja harmonizacija jedinstvenog tržišta osiguranja”, Zbornik radova XVII Savetovanja “Reforme I novi izazovi u pravu osiguranja”, Palić, 2016., str. 97-118.

¹² <http://ueps.org.rs/vesti/znate-milenijalse-upoznajte-sentenijalse/>

¹³ V. Njegomir, “Solvency II direktiva i njen uticaj na upravljanje rizikom u osiguravajućim društvima”, Finansijske, Ministarstvo finansija Republike Srbije, Beograd, 2009., 2006., str. 183-202.

primaknuti Solventnosti II kako bi poboljšalo postojeće regulatorne režime. Najvažniji po njemu je deo koji se odnosi na EIOPA-ino razvijanje i jačanje regulatornog okvira za dobrobit i zaštitu potrošača, kao i na analizu godišnjih izveštaja o potrošačkim trendovima i evoluciji na tržištu osiguranja. Akcentat se stavlja na pregled proizvoda i raspored upravljanja koji će se dalje razvijati.¹⁴

“Povećanje transparentnosti u osiguranju samo po sebi donosi demistifikaciju osiguravajuće industrije, na koju neki ljudi gledaju kao na legalizovano kockanje”, rekao je Karel Van Hulle, tvorac Solventnosti II.¹⁵ Po njegovim rečima, najponosniji je što je direktiva Solventnost II ušla u regulative svih država članica Evropske unije, kao i onih koje tek treba da joj pristupe. Ujedno naglašava i da je njena primena potpuno zadovoljavajuća. Glavna ideja je bila baš upravljanje rizikom, a ono samo po sebi treba da obezbedi da osiguravači ispunjavaju svoje obaveze, što je u interesu i klijenata, vlasnika polisa osiguranja, pa i cele ekonomije, kako na nivou svake države pojedinačno tako i na nivou cele Evropske unije i cele teritorije Evrope. Kroz Solventnost II osiguravači postaju osnaženi u odlučivanju o većem proširenju svoje kapitalne osnove, što je velika razlika od Solventnosti I, koja nije bila toliko fleksibilna i znemarivala je mnoge rizike sa kojima se osiguravači susreću. Kvalitetno upravljanje rizikom trebalo bi samo po sebi da obezbedi i osigura da osiguravači ispunjavaju svoja obećanja, što je u interesu vlasnika polisa – klijenata, ali i cele ekonomije uopšte. Karel Van Hulle, jedan od tvoraca Solventnosti II, ističe da se stvari nikada ne odvijaju po planu, i da su razvoj i pregovori u Solventnosti II veoma teški i donose uvek nove teme za rešenje. Suština je da je Solventnost II razvijana baš pre početka ekonomske krize, što je svakako bila prednost, jer da je na njoj rađeno tada, sigurno danas ne bi ni zaživela. Solventnost II je razvijena kao režim zasnovan na principima, a kao krajnji rezultat imamo nekoliko stotina stranica pravila, regulativa i smernica, što je mnogo, pa Karel Van Hulle smatra da će se taj obim moći smanjiti. Prva smanjenja očekuje već 2018. godine, kada će se i izvršiti revizija delegirane regulative, a posebno u cilju smanjivanja kompleksnosti režima za male i srednje velike osiguravače, dok će se ceo ovaj režim opet uzeti u razmatranje 2020. godine. Po Karelu Van Hulleu, najvažnije je izveštavanje, koje je sada obaveza za osiguravajuća društva. Razlog je u tome što je izveštavanje ujedno i glavna svrha Solventnosti II i delegiranje odgovornosti za određivanje zahteva solventnog kapitala osiguravajućeg društva nazad na menadžment te osiguravajuće kompanije, što za posledicu ima da uprava mora da izveštava kako je došlo da zahteva solventnog kapitala, putem Izveštaja regulatornom nadzornom telu (stvoreni su i obrasci koji olakšavaju izveštavanje). Sve navedeno zahteva

¹⁴ N. Gajski Kovačić, “DOGAĐANJA – Peter Braumuller, direktor Odeljenja za nadzor osiguravajućih društava I penzionih fondova, Agencija za nadzor finansijskog tržišta (FMA) u Austriji”, Svet osiguranja, Beograd, april 2017., broj 4, str. 40-42.

¹⁵ N. Gajski Kovačić, “RAZGOVARAMO – Karel Van Hulle, tvorac Solventnosti II”, Svet osiguranja, Beograd, mart 2017., broj 3, str. 32-35.

značajnu investiciju u IT sektor, što je skupo, ali neophodno i ide u skladu sa savremenim životom. Ovakvo izveštavanje će prvi put u istoriji omogućiti poređenje osiguravajućih društava i transparentnost njihovog poslovanja. Podrazumeva se da to neće biti lako, ali vremenom će biti bolje i kvalitetnije. “Ni Rim nije sagrađen za jedan dan”, rekao je Van Hulle.¹⁶ Investicioni projekat i finansijski sistem je željan inovacija i gleda ih kao potrebu, dok su osiguravači takođe željni dugoročnih investicija. Ovakav investicioni projekat mora u sebi da sadrži određene karakteristike koje se prvenstveno odnose na sposobnost generisanja prihoda, bezbednost investitora, kao i na sposobnost osiguravača da sami procene preuzeti rizik.¹⁷ Implementacija Solventnosti II kao novog regulatornog režima povećao je svest o riziku i omogućio je prekretnicu u proceni svih relevantnih rizika u evrpskom osiguravajućem sektoru, rekao je Gabriel Bernardino, direktor EIOPA-e prilikom predstavljanja prvog izveštaja o finansijskoj stabilnosti koji sadrži podatke o Solventnosti II.¹⁸ Po njemu tek sledi izgradnja informacionog sistema zasnovanog na velikom broju podataka, koji će dalje omogućiti razvoj poboljšanih analiza rizika u osiguranju, i ujedno ponuditi rane pokazatelje upozorenja na individualnom, grupnom i sistematskom nivou, povećavajući tako nadzorne kapacitete nacionalnih regulatora i EIOPA-a u celini. Sve navedeno dovodi do unapređenja mikro i makro boniteta supervizije u Evropi. Po rečima Gabriela Bernardina, Solventnost II je uvela regulatorni režim zasnovan na riziku, kao i nove izazove, pa je zato veoma važno osigurati adekvatan sistem supervizije “bez slabih karika”. Ova pravila Solventnosti II propisuju i načela koja bi trebalo da vode i ukupnom upravljanju rizicima, što će kao posledicu imati da obezbedi osiguravačima bolje i lakše predviđanje svih štetnih događaja, kao i preventivno i blagovremeno upravljanje njima. EIOPA će u 2017. g krenuti sa drugim “stres-testom” na osnovu koga će se analizirati uticaj nepovoljnih finansijskih, tržišnih uslova i potom će se pristupiti proceni mogućih negativnih posledica za stabilnost cele ekonomije. Prva procena Solventnosti II biće moguća tek za nekoliko godina. Očekuje se da će 2021. godine ukupni pregled dopustiti integraciju makro bonitetnog okvira za osiguravače u Solventnosti II. Izveštaj o finansijskoj stabilnosti EIOPA-e oslanja se i na kvalitativne i na kvantitativne informacije EIOPA-e. Tekući izveštaj pokriva razvoj na finansijskom tržištu i sektorima osiguranja, reosiguranja i penzionih fondova do 21. novembra. “Implementacija Solventnosti II bila je osnovni korak prema jačanju zaštite osiguranika, posebno u periodu kad su se osiguravači trebali nositi sa izazovima lošeg finansijskog i

¹⁶ N. Gajski Kovačić, “RAZGOVARAMO – Karel Van Hulle, tvorac Solventnosti II”, Svet osiguranja, Beograd, mart 2017., broj 3, str. 32-35.

¹⁷ H. Filipović, “EVROPSKA TRŽIŠTA – Infrastrukturne investicije u Evropskoj uniji”, Svet osiguranja, Beograd, mart 2017., broj 3, str. 48-51.

¹⁸ N. Gajski Kovačić, “EIOPA – Izveštaj o finansijskoj stabilnosti”, Svet osiguranja, Beograd, februar 2017., broj 1-2, str. 36-37.

ekonomskog okruženja, uz stalnu nisku kamatnu stopu, preispitujući pritom vlastite pozicije solventnosti, ali i održivosti datih obećanja i poslovnih modela”, istakao je Gabriel Bernardino, direktor EIOPA-e.¹⁹

Tendencija Solventnosti II je usmeravanje svih država Evropske unije, kao i ostalih država prema jednom unificiranom pristupu, bez obzira na geografsku lokaciju, tzv. “best market practice” tretmanu.²⁰

Evropski osiguravači će morati u 2017. godini da preispitaju svoje strategije,²¹ poslovne modele, kao i proizvodni portfelj kako bi se zadržali i opstali na konkurentnom, brzorastućem tržištu. Svaki oblik ulaganja u razvoj tehnoloških inovacija, kao i blagovremeno prilagođavanje promenama u zadovoljavanju potrošačkih potreba (potreba klijenata i njihovih zahteva za osiguranjem) te brzo prilagođavanje promenama u potrošačkim navikama, doneće kao posledicu veliku korist onome ko je prvi na pravom mestu u pravo vreme. Ove 2017. godine prioriteti za osiguravače će biti: temeljne promene poslovnih planova, kreiranje proizvoda i investicionih strategija po meri, orijentisanost na korisnike osiguranja, digitalna transformacija i privlačenje, razvijanje i zadržavanje talenata.²² Osiguravači će se takođe uhvatiti u koštac kako sa implementacijom Solventnosti II, tako i sa prilagođavanjem promena u Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI), ali i implementacijom Direktive o distribuciji osiguranja (Insurance Distribution Directive, IDD) u nacionalna zakonodavstva.²³

Specifičnost Solventnosti II je u tome da obraća pažnju na rizik i sofisticiranost istog više nego što se to ranije radilo, jer omogućava bolje pokriće pravih rizika bilo kojeg osiguravača. Ujedno, Solventnost II se distancira i pravi razliku od strogog načina procene kapitalnih zahteva “jedan model za sve” i na taj način dozvoljava ispoljavanje specifičnosti svake države članice Evropske unije, kao i ostalih država koje žele da joj pristupe i usklade svoje pravne sisteme shodno svojim “specifičnim” trenutnim stanjem kako u ekonomskom, tako i u zakonodavnom pogledu.

¹⁹ N. Gajski Kovačić, “EIOPA – Izveštaj o finansijskoj stabilnosti”, Svet osiguranja, Beograd, februar 2017., broj 1-2, str. 36-37.

²⁰ H. Filipović, “AKTUELNO – Investicioni trendovi”, Svet osiguranja, Beograd, februar 2017., broj 1-2, str. 27-29.

²¹ Z. Madunić, “AKTUELNO – Šta očekuje evropski sektor osiguranja (Vodič za preživljavanje do 2020.g)”, Svet osiguranja, Beograd, mart 2017, broj 3, str. 28-29.

²² Z. Madunić, “AKTUELNO – Šta očekuje evropski sektor osiguranja (Vodič za preživljavanje do 2020. g)”, Svet osiguranja, Beograd, mart 2017, broj 3, str. 28-29.

²³ M. Ćurković, “Direktiva Evropske Unije 2016/97 o distribuciji osiguranja”, Tematski zbornik radova međunarodnog značaja “Naknada štete I osiguranje – savremeni izazovi”, Beograd, 2016., str. 287-302.

2. SOLVENTNOST II I NARODNA BANKA SRBIJE

Republika Srbija je, po navodima Narodne banke Srbije – NBS, završila prvu fazu implementacije Solventnosti II u domaćem sektoru osiguranja pre roka koji je bio predviđen za završetak “Strategijom za implementaciju Solventnosti II u Republici Srbiji”, tačnije dana 11. 4. 2017. godine.²⁴ Izvršena je detaljna gep analiza regulative, analiza mogućnosti isključenja primene Direktive Solventnost II na mala društva i analiza spremnosti kapaciteta društava za implementaciju Solventnosti II, što je dalo pozitivne rezultate i preduslove za njezinu implementaciju kao i test spremnosti domaćeg tržišta osiguranja u vidu sprovođenja studija uticaja predviđenih za drugu fazu Strategije, a koja se tek priprema u Narodnoj banci Srbije.

Izvršni odbor Narodne banke Srbije je usvojio 7. 7. 2016. godine “Strategiju za implementaciju Solventnosti II u Republici Srbiji”,²⁵ kojom je detaljno objašnjena Solventnost II u Republici Srbiji i njena implementacija u Evropskoj uniji, stanje sektora osiguranja u Republici Srbiji, Pravni okvir u Republici Srbiji i Solventnost II, osnovni ciljevi i faze implementacije Solventnosti II u Republici Srbiji (Faza I – analiza usklađenosti, Faza II – procena efekata, Faza III – usklađivanje regulatornog okvira), kao i Transparentnost i saradnja u procesu implementacije Solventnosti II.

3. NE POSTOJI ZVANIČAN PREVOD DIREKTIVE NA SRPSKI JEZIK

Narodna banka Srbije naglašava da nova direktiva Solventnost II (Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council on taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance)²⁶ zamenjuje četrnaest direktiva okvira Solventnosti I i uvodi režim maksimalne harmonizacije, čime se obezbeđuje veća konvergencija unutrašnjeg tržišta usluga osiguranja u Evropskoj uniji,²⁷ tj. objašnjava njeno zastupanje na tri stuba: kvantitativnim zahtevima, kvalitativnim zahtevima i transparentnošću. Zanimljivo je da NBS na svom sajtu nudi “prečicu”, tj. link na EIOPA-in sajt, kao i na deo koji se odnosi na direktivu Solventnost II, kao osnov za kvalitetan rad.

Na prvi pogled, uviđa se veliki propust Narodne banke Srbije u delu što na svom zvaničnom sajtu, u delu pod nazivom “Nadzor osiguranja”,²⁸ kao i u delu pod nazivom “Implementacija Solventnosti II u Srbiji”²⁹ jer se nigde ne može naći zvaničan prevod na srpski jezik direktive Solventnosti II (na ćirilicom

²⁴ <https://www.nbs.rs/internet/latinica/scripts/showContent.html?id=11274&konverzija=yes>, 20.05.2017. godine, 12:05h

²⁵ https://www.nbs.rs/internet/latinica/60/60_5/strategija_solventnost_II.pdf, 20.05.2017, 14.00h

²⁶ <https://eiopa.europa.eu/regulation-supervision/insurance/solvency-ii>, 20.05.2017, 15.00h

²⁷ https://www.nbs.rs/internet/latinica/60/60_5/index.html, 21.05.2017, 14.00h

²⁸ <https://www.nbs.rs/internet/latinica/60/index.html>

²⁹ <https://www.nbs.rs/internet/latinica/60/index.html>

pismu), nego samo linkovi na EIOPA-u. Odlaskom na navedene linkove dolazi se do zvaničnih dokumenata vezanih za direktivu Solventnost II na engleskom jeziku, i takođe na njene prevode na jezike država članica Evropske unije.³⁰ Potpuno je razumljivo i prihvatljivo, u krajnjem slučaju i neophodno da se ovakva praksa primeni i u Republici Srbiji, jer ako se već usaglašavamo sa pravom Evropske unije kako bi joj jednog dana pristupili, zašto ne bi i sledili njen primer, pa i našim građanima dozvolili zvaničan prevod direktive Solventnost II na srpskom jeziku? Argument za uvođenje direktive Solventnost II sa prpratnim elementima na zvaničan sajt Narodne banke Srbije na srpskom jeziku jeste član 10. stav 1. Ustava Republike Srbije (“Sl. glasnik RS”, br. 98/2006)³¹ koji glasi: “U Republici Srbiji u službenoj upotrebi su srpski jezik i ćirilčko pismo”. Dakle, neophodno je prvo ispoštovati najviši pravni akt naše države, kao što je Ustav Republike Srbije, i tek tada pristupiti implementaciji i harmonizaciji sa pravnim propisima Evropske unije, kako bi blagovremeno i na adekvatan način bili spremni i prilagođeni kada dođe vreme da joj se pridružimo, kao i da usaglasimo naše pravne propise. Jasno je da su sve države članice Evropske unije, na čiju temu je mnogih naučnih i stručnih radova objavljeno, te održan veliki broj diskusija, kojima je zajednička “problematika prevoda” direktiva koje se odnose na oblast osiguranja. Problematika leži u tome da je oblast osiguranja veoma specifična sama po sebi, i da ako Narodna banka Srbije svojim pravnim aktima i svojom nadzornom i regulatornom funkcijom u Republici Srbiji zahteva od svih učesnika u osiguravajućem sektoru u Republici Srbiji blagovremeno usaglašavanje i prilagođavanje svojih pravnih akata poslovanja, kao i usklađivanja poslovne prakse, zašto ne dozvoli javni prevod direktiva i ostalih pravnih propisa iz Evropske unije, u čijem izvoru i nalazi osnov za sve svoje pravne akte?! Razlog za objavu zvaničnog prevoda, u ovom slučaju direktive Solventnost II i njenih prpratnih dokumenata javno je veoma važan, da bi se prvenstveno na najbolji način i najkvalitetnije dozvolio javnosti “transparentan” uvid u ono što nas očekuje, te naš blagovremen odgovor na te promene i adekvatnu pripremu te naravno najbolji mogući rezultat koji se od osiguranja kao pravno-ekonomske oblasti očekuje u narednom periodu. Svesni smo svih štetnih posledica koje su pretrpele i još uvek trpe države članice Evropske unije u oblasti osiguranja (propusti, problemi, kao i štete nastale zbog loših prevoda jer ih nisu radili ljudi iz osiguranja) kao i zahteva koji su im “nametnuti” za obavezanim usklađivanjem svog zakonodavstva sa važećim pravnim aktima u Evropskoj uniji.

Ovaj naučni rad ima za cilj da podigne svest na domaće zakonodavstvo, kao i na zvaničnu upotrebu srpskog jezika, te njegovu obaveznost. Jasno je da svi mi koristimo engleski jezik kao materinji, ali to nigde zvanično ne piše niti obavezuje, ali takođe različit stepen obrazovanja za posledicu ima različita

³⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009L0138-20140523>, 21.05.2017, 12.00h

³¹ http://www.paragraf.rs/propisi/ustav_republike_srbije.html, 21. 5. 2017.

tumačenja pravnih normi, što će dugoročno gledano imati za posledicu potencijalne sudske sporove zbog lošeg tumačenja i primene istih. Nije svejedno ako na primer direktivu Solventnost II uzme da prevede pravnik, ekonomista, aktuar, veštak, sudija, običan čovek, osiguravači, reosiguravači, klijenti... Svako iz svog ugla ima pravo na jasno mišljenje i drugačiji stav, što će ovog momenta da izazove i pravnu nesigurnost, a to nikome nije cilj. Zapravo, svima je cilj pravilno, adekvatno i blagovremeno prilagoditi sve zakonodavne propise, pravne akte svih učesnika u osiguravajućem tržištu, kao i ujednačiti poslovna delovanja, a opet sve transparentno, jasno i vidljivo. Neophodno je prvo ispoštovati svoje domaće pravo, pa tek onda se usklađivati sa međunarodnim pravnim propisima, i to na kvalitetan i najbolji mogući način.

Na kraju, treba spomenuti da je Narodna banka Srbije na osnovu sprovedenih analiza utvrdila da u Republici Srbiji zaista postoje zadovoljavajući I kvalitetni preduslovi za implementaciju Solventnosti II, a značajan test spremnosti domaćeg sektora osiguranja za nju biće sprovođenje kvantitativne studije uticaja predviđene za drugu fazu Strategije, koja se trenutno priprema u Narodnoj banci Srbije.

4. SOLVENTNOST II I PRAVNI PROPISI REPUBLIKE SRBIJE

Što se tiče postojećih, pozitivno-pravnih propisa Republike Srbije, značajno je istaći da za oblast osiguranja izvore prava čine zakon, podzakonski akti, opšti i posebni uslovi poslovanja, uzanse i običajno pravo, a u izvesnom smislu i sudska praksa i Kodeks o ponašanju u poslovima osiguranja.³²

Na predlog Narodne banke Srbije, Narodna skupština Republike Srbije usvojila je novi Zakon o osiguranju,³³ kojim je izvršeno usklađivanje domaće regulative sa okvirom Solventnost I, uz implementaciju određenih zahteva Solventnosti II. Ovaj Zakon o osiguranju se počeo primenjivati 27. 6. 2015. godine, do kada je Narodna banka Srbije donela 14 odluka o sprovođenju odredaba Zakona o osiguranju, a koje se odnose na izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja/reosiguranja i pojedinih saglasnosti NBS, Odluka o adekvatnosti kapitala društva za osiguranje/reosiguranje, Odluka o uslovima i načinu vršenja nadzora nad poslovanjem društva za osiguranje/reosiguranje i drugih subjekata nadzora u delatnosti osiguranja, Odluka o sistemu upravljanja društva za osiguranje/reosiguranje, Odluka o izveštavanju društava za osiguranje/reosiguranje, Odluka o tehničkim rezervama, Odluka o investiranju sredstava osiguranja, Odluka o sticanju zvanja i usavršavanju ovlašćenog aktuara, Odluka o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara, Odluka o sadržini izveštaja o obavljenoj reviziji finansijskih izveštaja društava za osiguranje/reosiguranje, Odluka o sprovođenju odredaba Zakona o osiguranju koje se odnose na obavljanje poslova posredovanja u osiguranju, odnosno zastupanja

³² D. Mrkšić, Z. Petrović, K. Ivančević, "Pravo osiguranja", Novi Sad, 2006., str. 43-47.

³³ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osiguranju-2014.html, 20. 5. 2017. godine.

u osiguranju, Odluka o sticanju zvanja i usavršavanju ovlašćenih posrednika i ovlašćenih zastupnika u osiguranju, Odluka o sadržini i načinu vođenja registra podataka o društvima za osiguranje/reosiguranje i drugim subjektima nadzora delatnosti osiguranja i Odluka o načinu zaštite prava i interesa korisnika usluga osiguranja.³⁴

Posle Zakona o osiguranju, značajno je pomenuti da se radi na izmenama i dopunama važećeg Zakona o obaveznom osiguranju o saobraćaju.³⁵ Po rečima Duška Jovanovića, generalnog sekretara Udruženja osiguravača Srbije, neophodno je izmeniti tri stvari: kao prvo, u postojećem Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju nema preciznih kriterijuma na osnovu kojih bi se obračunavala šteta na licima. Kao drugo, jedna odredba ovog Zakona je proglašena neustavnom, pa je posledica da je prestala da važi i Uredba Vlade Srbije u kojoj su na precizan način predviđeni kriterijumi za isplatu štete na licima, što je dovelo do velikih razlika u isplatama šteta, a samim tim i do nejednakosti građana, kao i do neusaglašenosti pravne prakse. Kao drugo, postoje zamerke koje se odnose na garantni fond, i kao treće, zamerke postoje u delu koji se odnosi na previsok procenat koji se u skladu sa Zakonom izdvaja za Republički fond za zdravstveno osiguranje – RFZO.³⁶

U procesu je donošenje novog, Građanskog zakonika Republike Srbije³⁷ i opšte je poznato da je Vlada Republike Srbije formirala Komisiju za izradu Građanskog zakonika Republike Srbije u želji i potrebi za kodifikacijom opšteg dela građanskog prava, porodičnih odnosa, nasleđivanja, svojine i drugih stvarnih prava, kao i ugovore, prouzrokovanja štete i druge obligacione odnose. Prednacrt Građanskog Zakonika Republike Srbije³⁸ obrađuje oblast osiguranja³⁹ u sastavu Obligacionih odnosa, u glavi XLVI od 1390. člana do 1504. člana (od 374. do 404. strane). U ovom delu su obrađene zajedničke odredbe za imovinska osiguranja i osiguranja lica, osiguranja imovine, osiguranja lica, reosiguranje, zastarelost kod ugovora o osiguranju.

Ujedno se pozivaju svi zainteresovani građani ukoliko žele da daju svoj aktivni doprinos u osavremenjavanju teksta Građanskog zakonika Republike Srbije, da to mogu učiniti slobodno i direktno se obraćajući Komisiji za izradu sa svojim predlozima, primedbama i sugestijama.

³⁴ https://www.nbs.rs/internet/latinica/60/60_5/strategija_solventnost_II.pdf, str. 6-7, 20. 5. 2017.

³⁵ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osiguranju-2014.html, 20. 5. 2017. godine.

³⁶ V. Lapčić, "INTERVJU – Duško Jovanović, generalni sekretar Udruženja osiguravača Srbije (Osiguranje je saveznik građana)", Svet osiguranja, Beograd, decembar 2016., broj 12, str. 12-15.

³⁷ <http://www.naknadastete.rs/dobrodosli.html> (ceo tekst Prednacrt GZRS - poslednji tekst objavljen 29. 5. 2015. godine), 20.05.2017.

³⁸ <http://www.naknadastete.rs/dobrodosli.html> (ceo tekst Prednacrt GZRS - poslednji tekst objavljen 29. 5. 2015. godine), 20. 5. 2017.

³⁹ <http://www.naknadastete.rs/dobrodosli.html> i (ceo tekst o osiguranju u Prednacrtu GZRS - poslednji tekst objavljen 29. 5. 2015. godine), 20. 5. 2017.

Prva očigledna zamerka koja je odmah uočljiva je arhaična terminologija, po osnovu koje je intervenisao i dao svoje zvanično mišljenje Institut za srpski jezik – Srpska akademija nauka i umetnosti – SANU (ISJ - SANU) koji se poziva na važeći Rečnik srpskog jezika, tj. zvaničan Rečnik Matice srpske iz 2007. godine. U Mišljenju ISJ - SANU se jasno pravi razlika da upotrebljeni termin u tekstu Prednacrt Građanskog zakonika Republike Srpske “osigurač” nije prikladan, jer je to “deo električne instalacije ili uređaja koji pregorevanjem automatski prekida strujno kolo, odnosno naprava koja služi za osiguranje i pravilno funkcionisanje”, a da je prikladniji termin “osiguravač” koji predstavlja “ustanovu, organizaciju, ili osobu koja ugovara poslove osiguranja imovine i lica”.⁴⁰ Razlog za potrebom dobijanja zvaničnog mišljenja ISJ - SANU je da se termin “osigurač” pominje 255 puta i samim tim predstavlja arhaizam i zbu-njuje, te evolucija u osiguranju, povlači za sobom i evoluciju terminologije, pa samim tim neophodno je da budući Građanski zakonik Republike Srbije nakon stupanja na snagu takođe doprinese približavanju tržištima Evropske unije i sigurnosti društava za osiguranje omogućavajući dodatnu garanciju ugovoračima, osiguranicima, korisnicima osiguranja kao i svim trećim oštećenim licima za zaštitu i ostvarenje svojih prava u potpunosti i transparentno, a ne da nas “unazađuje”.

5. SOLVENTNOST II I PRAKSA

Praktično, sva osiguravajuća društva su već uveliko krenula sa prilagođavanjem u okviru svojih mogućnosti i domena (neka osiguravajuća društva su više usklađena s obzirom da im je sedište u članicama Evropske unije, dok se domaća tek počinju usklađivati).

Analiza 2016. godine i očekivanja generalnih direktora osiguravajućih društava u 2017. godini se najbolje vide na sledeći način. Po rečima Mirka Petrovića, predsednika Izvršnog odbora kompanije Dunav osiguranje, 2016. godinu je obeležio uspešan završetak procesa usaglašavanja sa novim Zakonom o osiguranju, kao i pripreme za primenu koncepta Solventnost II, čije uvođenje je na neki način započelo novim Zakonom o osiguranju. On smatra da je najveći problem trenutno regulatorni okvir koji se odnosi na autoodgovornost, javne nabavke i poslove saosiguranja. U 2017. godini očekuje jačanje riziko-osiguranja i unit-linked modela osiguranja života. Kompanija Dunav osiguranje će imati fokus na održanju leaderske pozicije u neživotnim osiguranjima, razvoju životnih osiguranja i povećanju profitabilnosti. Planira se smanjenje broja zaposlenih, smanjenje troškova poslovanja, investiranje u IT sektor i digitalizacija poslovanja, kao i dodatno jačanje tehničkih rezervi, pripreme za Solventnost II i maksimalan prinos za akcionare.⁴¹

⁴⁰ Z. Šipovac, “PROPISI – OSIGURAČ ILI OSIGURAVAČ - DILEMA TEORIJE I PRAKSE (Prednacrt GZRS – osiguranje – GLAVA XLVI -1390-1504 čl.), Svet osiguranja, Beograd, april 2016., broj 4, strana 66.

⁴¹ S. Davidović, “TEMA BROJA – OČEKIVANJA GENERALNIH DIREKTORA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA (Boljitak i stabilan rast ključna očekivanja 2017)”, Svet osiguranja, Beograd, decembar 2016., broj 12, str. 16-23.

Dragan Filipović, predsednik Izvršnog odbora Generali osiguranja smatra da je 2016. godinu obeležilo bolje poslovanje u odnosu na prethodnu, 2015. godinu i da se stabilnije krećemo ka ekonomskom oporavku. Mada, i dalje je tržište osiguranja nerazvijeno. U 2017. godini očekuje povećanje kulture osiguranja i veće stope ekonomskog razvoja, jer bez toga neće biti pomaka u osiguravajućoj industriji. On naglašava da Generali zajedno sa Udruženjem osiguravača Srbije pokreće kampanju koja baš treba da utiče na svest građana i rast osiguranja. Od problema koje je neophodno rešiti navodi zakonsku regulativu, ne samo Zakona o obaveznom osiguranju, nego i druge koji se odnose na elektronski potpis, a bez kojih se koči modernizacija industrije osiguranja. Generali osiguranje će u 2017. godini da nastavi osiguranje stanovništva, zatim osiguranje malih i srednjih preduzeća, kao i edukaciju njihove "prodajne sile". Nastaviće sa radom NPS (Net Promoter Sistem) koji im omogućava da od klijenata dobiju povratnu informaciju o stepenu zadovoljstva osiguranjem. I na kraju, fokusiraće se na digitalizaciju, ne samo ka klijentima, nego i ka svojim procesima.⁴²

Giorgio Ambrogio Marchegiani, predsednik Izvršnog odbora DDOR Novi Sad ističe da postoji rizik za državu u smislu da se određena pitanja osiguranja na rešavaju, jer su "teška", a to je upravo osiguranje od autoodgovornosti. Delatnost osiguranja je počela pregovore oko promena Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju, mada to takođe po njemu zahteva ogromnu političku volju u Srbiji, imajući u vidu koliko je baš ovaj zakon važan. Ujedno smatra da je donošenjem Zakona o osiguranju učinjen značajan korak napred, i da su osiguravajuća društva uz njega "bezbednija", kao i sami osiguranici. Za 2017. godinu očekuje da će biti zahtevna u procesu približavanja evropskoj regulativi Solventnost II, evoluciji regulative u osiguranju kao i razvoju kulture osiguranja, na čemu se mora raditi.⁴³

Gordana Bukumirić, predsednica Izvršnog odbora Uniqa osiguranja, ističe da je prioritet u 2017. godini besprekoran servis klijenata. Što se tiče 2016. godine, smatra da je ekonomsko okruženje u Srbiji postalo znatno transparentnije, posebno zbog primene novog Zakona o osiguranju. Ona naglašava da je Uniqa osiguranje promenilo poslovnu strategiju za 2016. godinu, pa je rezultat omogućio stabilan rast prodaje od 15%, iako je strategija podrazumevala odustanak od obrasca tržišne strukture neživotnog osiguranja u Srbiji, a to je učešće osiguranja od autoodgovornosti koje iznosi od 33 do 55% u ukupnom portfelju neživotnog osiguranja. Baš ovo je omogućilo Uniqa osiguranju ostvarenje jednog od osnovnih ciljeva upravljanja rizicima, a to je

⁴² S. Davidović, "TEMA BROJA – OČEKIVANJA GENERALNIH DIREKTORA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA (Boljitak i stabilan rast ključna očekivanja 2017)", Svet osiguranja, Beograd, decembar 2016., broj 12, str. 16-23.

⁴³ S. Davidović, "TEMA BROJA – OČEKIVANJA GENERALNIH DIREKTORA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA (Boljitak i stabilan rast ključna očekivanja 2017)", Svet osiguranja, Beograd, decembar 2016., broj 12, str. 16-23.

stabilna linija poslovanja koje klijentima pomaže u svakodnevnim poslovanimjima i životu, a Uniqa osiguranju pomaže u proširenju kapaciteta za prihvat rizika u osiguranje, što ujedno povećava kapital kroz profit. Konkretno, 2017. godinu posmatra kao veliki izazov, jer je to prva godina u evropskom sektoru osiguranja u kojoj će se analizirati godina dana primene regulative Solventnost II. Po njenim rečima, mogu se očekivati različiti kapitalni zahtevi za održiv i zdrav rast i razvoj kompanija, te je veoma važno na vreme prepoznati to i na vreme početi sa optimizacijom u procesu upravljanja kompanijama. Pored navedenog, Uniqa osiguranje će raditi na proširenju prodajne mreže, ali i na povećanju broja savetnika prodaje, zatim nastavlja sa procesom digitalizacije, i nada se nastavku trenda koji poseduje već osam godina, a to je da je “Uniqa osiguranje najvažnija kompanija u isplati šteta”.⁴⁴

Pored navedenih osiguravajućih kompanija, u članku S. Davidović, “Tema broja – očekivanja generalnih direktora osiguravajućih društava (BoljitaK i stabilan rast ključna očekivanja 2017.)” mogu se pronaći i stavovi i očekivanja Energoprojekt Garanta, Triglav osiguranja u Srbiji, Merkur osiguranja, Sava osiguranja, kao i GRAWE osiguranja.⁴⁵

ZAKLJUČAK

Ukratko rečeno, sva osiguravajuća društva u Republici Srbiji su već uveliko krenula sa prilagođavanjem novim pravnim propisima (kako na domaćem, tako i na međunarodnom nivou), i spremni su za nove izazove koji ih tek čekaju, što je za svaku pohvalu. Mada, činjenica je da bez teorije i prakse u zajedničkom delovanju ne može se ostvariti kvalitetan napredak u osiguravajućem sektoru. Dakle, neophodna je dobra volja i potpuna saradnja svih učesnika u osiguranju (osiguravači – klijenti), kao i dobra volja i potpuna saradnja svih učesnika u celoj oblasti osiguranja u najširem smislu (domaći i međunarodni pravni propisi – usaglašenje istih i adekvatna primena u praksi), a sve u cilju zaštite i zadovoljstva svih nas zajedno.

⁴⁴ S. Davidović, “TEMA BROJA – OČEKIVANJA GENERALNIH DIREKTORA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA (BoljitaK i stabilan rast ključna očekivanja 2017.)”, Svet osiguranja, Beograd, decembar 2016., broj 12, str. 16-23.

⁴⁵ S. Davidović, “TEMA BROJA – OČEKIVANJA GENERALNIH DIREKTORA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA (BoljitaK i stabilan rast ključna očekivanja 2017.)”, Svet osiguranja, Beograd, decembar 2016., broj 12, str. 16-23.

LITERATURA:

1. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009L0138-20140523>
2. <https://www.nbs.rs/internet/latinica/scripts/showContent.html?id=11274&konverzija=yes>
3. http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osiguranju-2014.html
4. B. Marović, V. Njegomir, "Inovacije u upravljanju rizikom osiguranja I reosiguranja u kontekstu alternativnih transfera rizika osiguranja", 27. Susret osiguravača I reosiguravača Sarajevo – SORS 2016 (8. - 10. 6. 2016.), str. 21-151.
5. V. Njegomir, "Uticaj međunarodnih standard finansijskog izveštavanja na osiguravajuća društva", Računovodstvo, Savez računovođa I revizora Srbije, Beograd, 2007., br. 3-4, str. 16-26.
6. N. Filipović, "Direktiva o distribuciji osiguranja – dalja harmonizacija jedinstvenog tržišta osiguranja", Zbornik radova XVII Savetovanja "Reforme I novi izazovi u pravu osiguranja", Palić, 2016., str. 97-118.
7. <http://ueps.org.rs/vesti/znate-milenijalse-upoznajte-sentenijalse/>
8. V. Njegomir, "Solvency II direktiva i njen uticaj na upravljanje rizikom u osiguravajućim društvima", Finansije, Ministarstvo finansija Republike Srbije, Beograd, 2009., 2006., str. 183-202.
9. N. Gajski Kovačić, "DOGAĐANJA – Peter Braumuller, direktor Odeljenja za nadzor osiguravajućih društava i penzionih fondova, Agencija za nadzor finansijskog tržišta (FMA) u Austriji", Svet osiguranja, Beograd, april 2017., broj 4, str. 40-42.
10. N. Gajski Kovačić, "RAZGOVARAMO – Karel Van Hulle, tvorac Solventnosti II", Svet osiguranja, Beograd, mart 2017., broj 3, str. 32-35.
11. H. Filipović, "EVROPSKA TRŽIŠTA – Infrastrukturne investicije u Evropskoj uniji", Svet osiguranja, Beograd, mart 2017., broj 3, str. 48-51.
12. N. Gajski Kovačić, "EIOPA – Izveštaj o finansijskoj stabilnosti", Svet osiguranja, Beograd, februar 2017., broj 1-2, str. 36-37.
13. H. Filipović, "AKTUELNO – Investicioni trendovi", Svet osiguranja, Beograd, februar 2017., broj 1-2, str. 27-29.
14. Z. Madunić, "AKTUELNO – Šta očekuje evropski sektor osiguranja (Vodič za preživljavanje do 2020. g.)", Svet osiguranja, Beograd, mart 2017., broj 3, str. 28-29.
15. M. Ćurković, "Direktiva Evropske Unije 2016/97 o distribuciji osiguranja", Tematski zbornik radova međunarodnog značaja "Naknada štete i osiguranje – savremeni izazovi", Beograd, 2016., str. 287-302.
16. https://www.nbs.rs/internet/latinica/60/60_5/strategija_solventnost_II.pdf
17. <https://eiopa.europa.eu/regulation-supervision/insurance/solvency-ii>
18. https://www.nbs.rs/internet/latinica/60/60_5/index.html
19. <https://www.nbs.rs/internet/latinica/60/index.html>
20. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009L0138-20140523>
21. http://www.paragraf.rs/propisi/ustav_republike_srbije.html

22. D. Mrkšić, Z. Petrović, K. Ivančević, "Pravo osiguranja", Novi Sad, 2006., str. 43-47.
23. V. Lapčić, "INTERVJU – Duško Jovanović, generalni sekretar Udruženja osiguravača Srbije (Osiguranje je saveznik građana)", Svet osiguranja, Beograd, decembar 2016., broj 12, str. 12-15.
24. <http://www.naknadastete.rs/dobrodosli.html> (ceo tekst Prednacrt GZRS -poslednji tekst objavljen 29. 5. 2015.godine), 20. 5. 2017.
25. <http://www.naknadastete.rs/dobrodosli.html> i (ceo tekst o osiguranju u Prednacrtu GZRS -poslednji tekst objavljen 29. 5. 2015.godine), 20. 5. 2017.
26. Z. Šipovac, "PROPISI – OSIGURAAČ ILI OSIGURAVAČ- DILEMA TEORIJE I PRAKSE (Prednacrt GZRS – osiguranje – GLAVA XLVI - 1390-1504 čl.), Svet osiguranja, Beograd, april 2016., broj 4, str. 66.
27. Z. Šipovac, "PROPISI – OSIGURAAČ ILI OSIGURAVAČ- DILEMA TEORIJE I PRAKSE (Prednacrt GZRS – osiguranje – GLAVA XLVI -1390-1504 čl.), Svet osiguranja, Beograd, april 2016., broj 4, str. 66.
28. S. Davidović, "TEMA BROJA – OČEKIVANJA GENERALNIH DIREKTORA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA (Boljitak i stabilan rast ključna očekivanja 2017)", Svet osiguranja, Beograd, decembar 2016., broj 12, str. 16-23.

NAPOMENA:

Svi stavovi i mišljenja izneti u ovom naučnom radu su autorovi i ne mogu se smatrati zvaničnim stavovima Uniqa osiguranja ado. Naziv kompanije se upotrebljava samo u delu autorove desetogodišnje, radne biografije, po osnovu radnog odnosa, tj. ugovora o radu.